

Een bewogen stem over Israël en de Palestijnen

Laurens Korevaar

Het Israëliisch-Palestijns-Arabisch conflict blijft de geschiedenis beheersen. In november jongstleden sprak de synode van de Protestantse Kerk in Nederland een dag lang over haar (nieuwe) positie hierin. Tegelijkertijd waren de leiders van Israël en het Palestijns Gezag in gesprek met de president van de Verenigde Staten. Een bijzondere stem in dit geheel is die van Johan M. Snoek, die te beluisteren valt in het tijdschrift *Michshol*. Zijn bijdrage aan het gesprek over deze beladen verhouding is zo bijzonder omdat hij heel persoonlijk is en tegelijk distantie laat zien. Die distantie blijkt uit het feit dat hij over dit thema (postuum) in gesprek gaat met F.W. Marquardt. Met hem hoopt hij aan gene zijde nog eens door te kunnen praten over wat hen verbindt én scheidt in dit opzicht.

Het persoonlijke wordt duidelijk wanneer Snoek vertelt hoe hij in W.O.II betrokken was bij het verzet, met alle risico's van dien. Vooral is heel persoonlijk wanneer hij beschrijft dat hem tijdens zijn langdurig verblijf in Israël (1958-1969) de ogen zijn open gegaan. Hij verwijt Marquardt dat deze niet is veranderd in zijn denken zoals bijvoorbeeld Ellen Flesseman-van Leer (mede-opsteller van 'Israël, land, volk en staat') wel deed. Zij kwam na een bezoek aan een Palestijns vluchtelingenkamp tot de uitspraak: 'Ik geloof dat ik mijn theologie moet veranderen'. Ook Snoek is tot andere inzichten gekomen, waarbij hij zich laat leiden door de joodse spreuk: 'Veroordeel je naaste niet voordat je in zijn situatie komt'. De situatie waarin Israël en de Palestijnen zich bevinden vat hij samen in de woorden: verbittering (bij de Palestijnen) en angst (bij de Israëli's). De laatste verlangen naar veiligheid, de eersten naar gerechtigheid. Beide verlangens zijn gerechtvaardigd omdat beide volken recht hebben op een eigen plaats om het hoofd te kunnen neerleggen. Snoek erkent de eigen positie van Israël en weet zich daarmee 'onopgeefbaar verbonden'. De positie als 'uitverkoren volk' brengt echter ook een eigen verantwoordelijkheid met zich mee. Welke dat is ontleent de auteur aan de profeten, die joden en christenen samen tot zich laten spreken. Israël zal de volle prijs moeten betalen van het doen van gerechtigheid, de Palestijnen van het verschaffen van veiligheid. De profeet Jesaja brengt deze combinatie beeldend onder woorden: 'Het doen van de gerechtigheid zal vrede worden, - en het dienstwerk van de

gerechtigheid rust en veiligheid tot in eeuwigheid.' (32:17, Naardense Bijbel). Dit vraagt niet minder dan: omkeer, bekering. Op deze omkeer kunnen wij, christenen in het westen, volgens de auteur niet vanuit een luie stoel zitten wachten. Hij eindigt zijn artikel met een viertal aanwijzingen voor wat wij kunnen doen. Het eerste is dat wij ons op de hoogte stellen van wat er werkelijk aan de hand is. Via boeken en tijdschriften kunnen wij ons bewust worden van de situatie van Israël en de Palestijnen. Een ander middel dat we kunnen gebruiken is het doelgericht geven van giften. Als derde mogelijkheid noemt Snoek de politiek van de EU: deze kan druk uitoefenen op beide partijen. Tenslotte is er de weg van het gebed als wapen in deze strijd.

Het artikel roept ook vragen op, die ten dele al in hetzelfde nummer van *Michshol* gesteld worden door Dick Boer, Maarten den Dulk en Anton Wessels. De stemmen van K. Barth, K. H. Kroon en H.M. Miskotte klinken eveneens (kritisch) mee. Ook ik zal met Johan Snoek verder praten over hoe hij de staat Israël ziet, over de door hem niet genoemde rol van de Arabische landen, over de vraag of de EU niet te veel boter op het hoofd heeft en over de invulling van de 'onopgeefbare verbondenheid' door de kerk.

Al deze vragen onderstrepen de grote waarde van dit artikel: het is goed gedocumenteerd, gedreven geschreven, met bewogenheid voor mensen in hun diversiteit en vanuit een hartstochtelijk verlangen naar vrede en gerechtigheid voor ieder.

In het afgelopen jaar publiceerde het tijdschrift *Michshol* een groot en controversieel artikel over *Israëltheologie* van de hand van Johan Snoek (1920) die ooit predikant in Tiberias was. Op dat artikel reageerden in hetzelfde nummer tal van scribenten. Laurens Korevaar is geregeld in gesprek met Johan Snoek en bespreekt hier het bewuste artikel

Ds L. Korevaar is predikant te Rotterdam-Kralingen.

Foto: Anton Sinke

michsjol

Verkeerd verbonden?

Johan M. Snoek: De bijbel, de kerk, Israël en de Palestijnen in *Michsjol*, 1-2007, Skandalon, Vught, 82 p. € 15,-